

*Teoreettisia taustatietoja
pohdittavaksi
käsityönopettajalle*

PORTFOLION MÄÄRITELMÄ, TAVOITTEET JA SUHDE OPPIMISEEN

Eeva Tammi. Savonlinnan OKL 2007.

Ratkaiseva lähtökohta portfoliota

tehtäessä:

onko kyseessä

TUOTOS

vai

VÄLINE ?

- Portfolion käyttö on alkuaan lähtöisin taiteen, arkkitehtuurin ja liike-elämän piiristä, missä sillä on tarkoitettu **tekijänsä parhaiden töiden kokoelmaa eli tuotosta.**

Esim.

*työnhakuun käytettävä
portfolio*

- 1990-luvulta alkaen portfoliot ovat saaneet enemmän **välineellisiä** tehtäviä ja niitä on kehitetty **erilaisiin käyttötarkoituksiin** sopiviksi.

Esim.

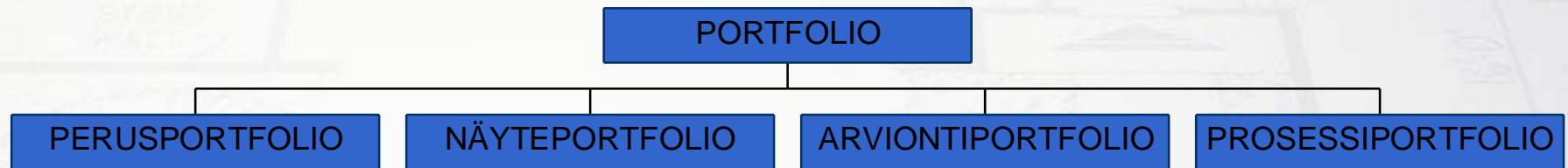
*oman työskentelyprosessin dokumentointi,
yksilön ammatillisen kehityksen seuraaminen*

(Niikko 2000)

MIHIN PORTFOLIOLLA PYRITÄÄN?

Niikon (2000) malli auttaa hahmottamaan erilaiset portfoliotyypit tehtävän ja muodon mukaan:

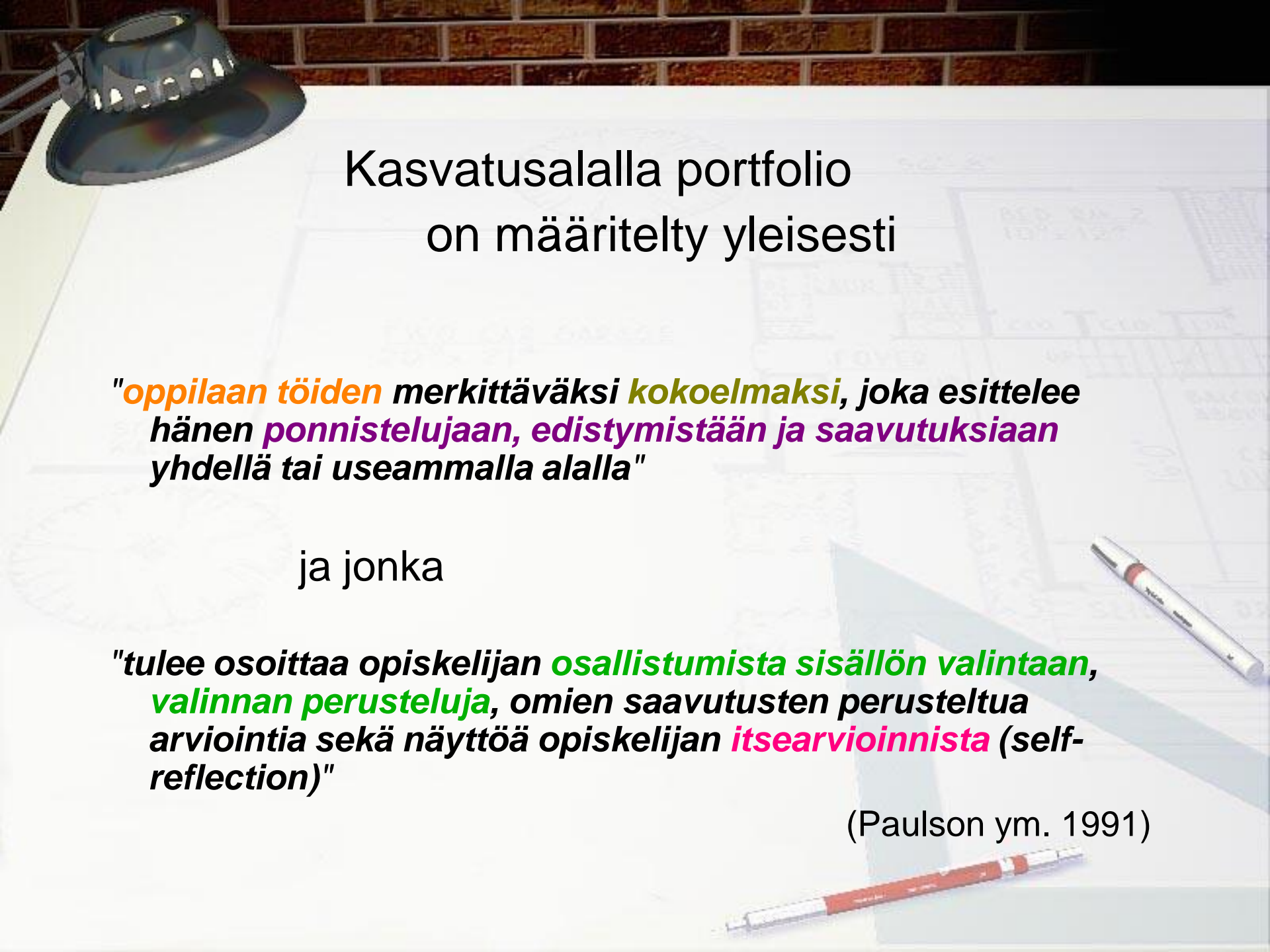

aineiston keruuseen:
siihen kootaan kaikki toimintaa koskeva dokumenttiaineisto, (luonnoksia, valokuvia, muistiinpanoja jne.)

ulkoisen päämäärän saavuttamiseen:
työpaikka/
kurssisuoritus, siihen valitaan parhaisiin töihin liittyvä materiaali

muodollisen pätevyyden osoittamiseen: selkeästi strukturoitu ulkoapäin säädelty kokoelma, keskittyy työn tulokseen, itsearviointiin ja ulkoiseen arviointiin

oppimisen ja kasvun tarkasteluun : tehdään itseä varten, oleellista jatkuva, tietoinen ja laaja-alainen itsearviointi työskentelyprosessin edetessä ja päätyttyä

Kasvatusalalla portfolio on määritelty yleisesti

"oppilaan töiden merkittäväksi kokoelmaksi, joka esittelee hänen ponnistelujaan, edistymistään ja saavutuksiaan yhdellä tai useammalla alalla"

ja jonka

"tulee osoittaa opiskelijan osallistumista sisällön valintaan, valinnan perusteluja, omien saavutusten perusteltua arviointia sekä näyttöä opiskelijan itsearvioinnista (self-reflection)"

(Paulson ym. 1991)

MOTIVOIVA TYÖSKENTELYTAPA: portfolio on aina tekijänsä yksilöllinen, "oma juttu"!

- Portfolion tiedetään **tydyttävän** ihmisen perustarvetta saada luova ajatteluntapansa ja työnsä jollain tapaa näkyväksi (Kankaanranta & Linnakylä 1999)
- mutta sen tärkeimpänä merkityksenä pidetään nykyään nimenomaan **reflektiivistä, oppimista syventävää prosessia**. (Linnakylä 1994)
- Portfolio heijastaa tekijänsä kiinnostuksen ja arvostuksen kohteita parhaiten silloin, kun **tekijä saa itse valita portfolionsa toteutustavan ja sisällön**. (Linnakylä 1994)
- Se voi olla konkreettiselta **ulkoiselta muodoltaan** lähes minkäläinen kokoelma tahansa, esim.

ALBUMI, LAATIKKO, VIDEOFILMI, TIETOKONELEVYKE, INTERNETSIVUSTO, BLOGI...

Miksi portfolio sopii kouluun?

- Tauben (1997) mukaan portfolio voi auttaa nivouttamaan koulutyöskentelyä oppilaiden koulun ulkopuoliseen elämään, jolloin oppilaat oppivat, että myös koulun ulkopuolinen elämä voi olla tärkeää ja arvokasta oppilaan kehitys- ja oppimisprosessissa, minkä seurauksena luokkahuonetyöskentely muuttuu heille mielekkäämmäksi.
- Portfoliotyöskentelyn käyttöä opetuksessa on perusteltu autenttisella arvioinnilla eli sillä, että se mittaa ja tukee opiskelijan oppimisprosessia ja kehitystä paremmin kuin perinteiset kokeet.
(Linnakylä 1994, Taube 1997)

MUISTA KEHITTÄVÄ KOLMIYHTEYS: portfolio – reflektio – oppiminen

- Porter ja Cleland (2006, 37–39) ovat havainneet, että portfolion avulla tapahtunut **reflektointi ohjasi peruskoulun oppilaita vähitellen ottamaan itse vastuuta kehityksestään, asettamaan itselleen tavoitteita ja luomaan oppimisstrategioita.** Näiden ohella **myös uskallus ottaa riskejä ja kokeilla lisääntyi.** (Porter&Cleland 1995, 44.)
  - Reflektio on Niikon (2000, 33) mukaan keskeinen osa porfoliotyöskentelyä ja merkittävä tekijä oppimisen ja kehityksen kannalta. Opiskelija **tekee portfoliota kootessaan valintoja ja pohdintoja**, joiden aikana hänen täytyy *tiedostaa se, miksi hän toimii tietyllä tavalla.*
  - Kankaanrannan ja Linnakylän (1999, 215) mukaan portfolio, jossa **oma kokemus ja osaaminen** (pelkän tuloksen sijaan) **tehdään näkyväksi**, helpottaa tekijäänsä myös refleктоimaan ja arvioimaan juuri kyseisiä osa-alueita.
  - Parhaimmillaan reflektointi haastaa portfolion tekijän **katsomaan omaa työskentelyfilosofiaansa uudella tavalla** ja saa hänet pohtimaan myös *omia tulevaisuuden näkymiä.* (Kankaanranta & Linnakylä 2000, 215)
-

mitäs se reflektointi olikaan..

- **Reflektointi** on henkilön itse suorittamaa oman toimintansa lähtökohtien, edellytysten ja seuraamusten tarkastelemista (Kröger & Pöllänen 2005; Paris & Newman 1990)

Oleellista on niin omien ajatusten kuin toiminnankin pohtiminen. Reflektoijan on tärkeää myös tiedostaa se, millä tavoin hän on yleensä tottunut katsomaan asioita.

- **Reflektiivisen prosessin malli** kuvaa kokemusten muuttumista reflektiivisen prosessin kautta oppimistuloksiksi:
  - 1. vaihe = *kokemusten mieleenpalauttaminen*, johon kuuluu tärkeimpien tapahtumien kokoaminen, alkuperäisen kokemuksen kertaaminen mielessä tai kertominen muille
  - 2. vaihe = *tunteiden huomioonottaminen*, jossa oleellista on onnistumiseen liittyvien positiivisten tunteiden hyödyntäminen ja oppimista ehkäisevistä negatiivisista tunteista luopuminen
  - 3. vaihe = *kokemusten uudelleenarviointi*, jonka tarkoituksena on uuden tiedon liittäminen oppijan tietorakenteeseen.

(Boud ym. 1985; Suojanen 1993)

ENTÄ MITEN REFLEKTOINTI ILMENEE KÄSITÖISSÄ? (Suojaenen, 1999)

- REFLEKTOINNIN **KOHDE**: havainnot, joita käsityön tekijä on suunnittelun ja valmistuksen aikana tehnyt
  - **työstään** (materiaalit, tekniikat, työvälineet yms.)
  - **itsestään** (oppiminen, ajattelun muutos, identiteetti yms.)
  - **ympäristöstään** (työskentelytilat, ilmapiiri, vuorovaikutus, käsityöt omassa lähipiirissä/ tietoverkossa/pukeutumisessa yms.)
- REFLEKTOINNIN **TASO**: Habermasin (1974, 8–9) tiedonkäsitysten mukaisesti kolme eri tasoa
  - **tekniinen** (reflektoija tarkastelee käsityötoimintaa ainoastaan oman työnsä tasolla, ajattelu on konkreettista ja esinekeskeistä)
  - **tulkinnallinen** (reflektoija tarkastelee käsityötoimintaa suuremman kokonaisuuden osana, ymmärtää taustalla vaikuttavat periaatteet ja erilaiset vaihtoehdot)
  - **kriittinen** (reflektoija arvioi käsityötä tuotannolliseen, taloudelliseen, sosiaaliseen sekä kulttuuri- ja luonnon ympäristöön kuuluvana osana, pohtii käsityöntekijän moraalista ja eettistä vastuuta kuluttajana sekä tuotteen tekoa koskevien valintojen tekijänä)

TÄHTÄÄ KOHTI YMMÄRRYSTÄ!

- Linnakylän (1994, 10) mukaan **oppimaan oppiminen** ja **itsetunnon kehittäminen** ovat portfolion ensisijaisia tehtäviä. Niiden saavuttaminen vahvistaa opiskelijan itseohjautuvuutta, johon kuuluu mm. itsenäinen oman toiminnan suunnittelu, joustavuus, avoimuus kokemuksille sekä oppimista rikastava vuorovaikutus ympäristön kanssa. (Linnakylä 1995, 14)
  - Porter ja Cleland (1995, 23) korostavat portfolion arvioinnissa oppilaan yksilöllistä kehityksen ja oppimisen reflektointia tehtävien onnistuneen suorittamisen ja määrättyjen kykyjen omaksumisen sijaan. He havaitsivat, että vasta reflektoidessaan tehtäviään oppilaat kykenivät näkemään, että oppiminen on itse asiassa prosessi, joka rakentuu yksilön aiempien tietojen pohjalle.
  - Kankaanranta ja Linnakylä (2000, 212) toteavatkin, että **refleктоiva ajattelu lopulta laajentaa ja jalostaa omat kokemuksemme ymmärrykseksi.**
-

Mitä VERKKOPORTFOLIOSSA tulisi erityisesti huomioida?

- DiMarcon (2006) mukaan verkkoportfolio auttaa yksilöä ymmärtämään ja tulkitsemaan tietoa, koska portfoliota kootessaan tekijä ei joudu ainoastaan **muistelemaan materiaaleja ja toteutustapoja, vaan myös järjestelemään ja luokittelemaan** niitä uudella tavalla.
- Sen tekeminen ei kuitenkaan ainoastaan auta tekijäänsä hahmottamaan omaa oppimisprosessiaan, vaan **on myös intensiivinen oppimisprosessi itsessään.** *Se vaatii tekijäänsä opettelemaan verkkoteknologian käyttöä, laajan tietomäärän prosessointia ja arviointia sekä onnistumisen ja epäonnistumisen kokemusten hallintaa.* (DiMarco)
- Nyky-yhteiskunnassa sekä reflektoinnin että verkostoitumisen voidaan katsoa olevan jopa välttämättömiä edellytyksiä yksilön toiminnalle. DiMarcon mukaan tämä korostuu verkkoportfolioissa, joissa **tekijä joutuu arvioimaan kriittisesti tiedon merkittävyyttä ja arvoa lukijoilleen.** Erityistä taitoa vaatii se, että **tekijän tulee pystyä ennakoimaan lukijoiden näkemykset omasta portfoliostaan ja tarvittaessa puolustamaan ja perustelevaan oma kantansa.**

LUKEMISTOA PORTFOLION KANSSA PUUHASTELEVILLE

ASIAA PORTFOLIOISTA:

- Taube, K. 1998. Portfolio – oppimisen suunnittelu ja arviointi. Tietosanoma.
- Linnakylä, P. 1994. Mikä ihmeen portfolio? Arvioinnin ja oppimisen liitto. Teoksessa: P. Linnakylä, P. Pollari & Takala, S. (toim.) Portfolio arvioinnin ja oppimisen tukena. Kasvatustieteiden tutkimuslaitos. Jyväskylän yliopisto.
- Hänninen, S. 1998. Kuka minä olen? Portfolio persoonallisen kasvun peilina. Teoksessa: P. Pollari, M. Kankaanranta & P. Linnakylä (toim.) Portfolion monet mahdollisuudet. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tutkimuslaitos.
- Porter, C & Cleland, J. 1995. Portfolio as a Learning Strategy. Portsmouth: Boynton/Cook.
- B.S. Sunstein & J.H. Lovell (toim.) 2000. The Portfolio Standard. How Students Can Show Us What They Know and Are Able to Do. Portsmouth: Heinemann.
- Paulson, F. L., Paulson P. R. & Meyer, C. 1991. What Makes a Portfolio a Portfolio? Educational Leadership 48 (5), 60–63.

>> jatkuu...

ASIAA VERKKOPORTFOLIOISTA:

- DiMarco, J. 2006. Web Portfolio Design and Applications. Hershey: Idea Group Publishing.
- Kankaanranta, M. & Linnakylä, P. 1999. Verkkoportfolioita kokemassa. Digital portfolios as a means to share and develop expertise. Teoksessa: P. Linnakylä, M. Kankaanranta, J. Bopry (toim.) Portfolioita verkossa – portfolios on the web. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos.
- Hankala, M. 1999. Verkkoportfolioiden visuaalisuuden tarkastelua. Verkkoportfolioita kokemassa. Teoksessa: P. Linnakylä, M. Kankaanranta, J. Bopry (toim.) Portfolioita verkossa – portfolios on the web. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos.

ASIAA REFLEKTOINNISTA:

- Suojanen, U. 1993. Käsityökasvatuksen perusteet. Helsinki: WSOY.
- Kröger, T. & Pöllänen, S. 2000. Käsityön erilaiset merkitykset opetuksen perustana. Teoksessa Enkenberg, J., Savolainen, E., Väisänen, P. (toim.) 2000. Opettajatiedon kipinöitä – kirjoituksia pedagogiikasta. Joensuun yliopisto. Savonlinnan opettajankoulutuslaitos.